

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízdila a JUDr. Kateřiny Šimáčkové v právní věci žalobkyně: **R. P.**, zastoupena opatrovníkem L. L., pro řízení o kasační stížnosti zastoupena Mgr. Milanem Popelkou, advokátem, se sídlem nám. T. G. Masaryka 11, Prostějov, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 20. 10. 2010, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 3. 2011, č. j. 34 Ad 61/2010 - 16,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Ustanovenému zástupci Mgr. Milanu Popelkovi, advokátovi, se sídlem nám. T. G. Masaryka 11, Prostějov, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 1920 Kč, která je splatná do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

Odůvodnění:

I.
Správní řízení

Rozhodnutím ze dne 20. 10. 2010, č. j. X (dále též „napadené rozhodnutí“), žalovaná zamítla námitky a potvrdila rozhodnutí ze dne 4. 10. 2010, kterým byla zamítnuta žádost žalobkyně ze dne 6. 9. 2010 o starobní důchod; žalobkyně žádala přiznat starobní důchod ke dni vzniku nároku, tj. ke dni 28. 3. 1998.

V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaná uvedla, že žalobkyně sice byla dne 3. 5. 1978 uznána plně invalidní, ale nárok na plný invalidní důchod jí nevznikl, neboť nesplnila podmínku nároku na důchod v podobě získání potřebné doby pojištění. Proto byl žalobkyni podle tehdejších právních předpisů (zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení) přiznán sociální důchod. Podle ustanovení § 91 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění"), se sociální důchod po 31. 12. 1995 transformoval na plný invalidní důchod. Protože žalobkyně dosáhla věku 65 let v roce 2005, žalovaná jí přiznala podle čl. II bodu 5 zákona č. 306/2008 Sb. od 1. 1. 2010 starobní důchod. Ke dni vzniku nároku na starobní důchod (28. 7. 1998) ale podle žalované nezískala žalobkyně potřebnou dobu pojištění v délce nejméně 25 let. Dobu pobírání sociálního důchodu nelze podle žalované klást na roveň dobám pojištění. K námitce ohledně údajné rasové diskriminace žadatelů romské národnosti žalovaná konstatovala, že ve skutkově obdobných případech jsou aplikována stejná zákonná ustanovení bez ohledu na rasu, původ či pohlaví účastníků řízení.

II.
Řízení před Krajským soudem v Brně

Žalobou ze dne 8. 11. 2010 se žalobkyně prostřednictvím svého opatrovníka domáhala přezkumu napadeného rozhodnutí. Žalobkyně brojila proti závěru žalované, že nebyla důchodově pojištěna ve smyslu zákona o důchodovém pojištění. Podle jejího názoru naopak byla pojištěna podle ustanovení § 6 písm. b) zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení z roku 1975"). Žalobkyně byla přesvědčena, že jakýkoli důchod, který pobírá oprávněná osoba, zakládá její důchodové pojištění; v opačném případě by se jednalo diskriminaci z důvodu zdravotního stavu. Žalobkyně se dále domáhala toho, aby krajský soud v případě, že postup žalované byl v souladu se zákonem, předložil věc Ústavnímu soudu.

Žalovaná se k žalobě vyjádřila podáním ze dne 14. 12. 2010, ve kterém rekapitulovala průběh dosavadního řízení o dávce; uvedla, že žalobkyně byla posudkem PKSZ v Prostějově ze dne 3. 5. 1978 uznána plně invalidní podle ustanovení § 25 odst. 3 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975. Žalobkyni však invalidní důchod nemohl být přiznán, neboť nezískala v rozhodném období deseti let před vznikem invalidity potřebných pět let zaměstnání; žalobkyně proto pobírala sociální důchod podle ustanovení § 45 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975. V důsledku přijetí zákona o důchodovém pojištění žalovaná přiznala žalobkyni plný invalidní důchod od lednové splátky roku 1996. Pobírání sociálního důchodu se však dle názoru žalované nepovažovalo za dobu zaměstnání (případně za náhradní dobu), a proto tuto dobu nelze hodnotit jako dobu pojištění. Žalobkyni mohla být podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. t) zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2009 zhodnocena pouze doba pobírání invalidního důchodu do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod. Žalovaná proto žalobkyni uznala jako dobu pojištění pouze 2 620 dnů, tj. 7 roků a 65 dnů pojištění. Žalobkyně dle názoru žalované proto nesplnila podmínky pro přiznání starobního důchodu. V námitkách žalobkyně žalovaná neshledala nové skutečnosti odůvodňující přiznání nároku na starobní důchod. Žalovaná poukazovala na to, že se

opakovaně snažila žalobkyni osvětlit, že nebyla důchodově pojištěna, neboť pobírala sociální důchod, a nikoli invalidní důchod.

K námitce žalobkyně dovolávající se použití ustanovení § 6 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 žalovaná poukázala na to, že žalobkyně přesně nespecifikovala, které doby se měly takto zhodnotit. Ustanovení § 6 zákona o sociálním zabezpečení hovoří dle žalované pouze o tom, že tam uvedené osoby budou za splnění příslušných podmínek sociálně zabezpečeny (v podobě sociálního důchodu, invalidního důchodu z mládí).

Žalovaná v neposlední řadě poukázala na čl. II bod 5 zákona č. 306/2008 Sb., podle kterého vzniká poživateli invalidního důchodu po 1. 1. 2010 nárok na starobní důchod, pokud dosáhl věku 65 let před tímto datem. V souladu s tímto ustanovením tedy žalobkyni vznikl nárok na starobní důchod až od 1. 1. 2010, který je jí po příslušné srážce žalovanou také vyplácen.

Podáním ze dne 23. 12. 2010 žalobkyně požádala o ustanovení zástupce, advokáta, za účelem podání kasační stížnosti a ústavní stížnosti. O žádosti rozhodl Krajský soud v Brně usnesením ze dne 16. 2. 2011, č. j. 34 Ad 61/2010 - 14, tak, že ji zamítl z důvodu nedoložení příjmů žalobkyní.

Krajský soud v Brně ve věci rozhodl rozsudkem č. j. 34 Ad 61/2010 - 16 ze dne 30. 3. 2011, kterým žalobu zamítl. Krajský soud uvedl, že žalobkyně sice byla uznána v roce 1978 plně invalidní, ale invalidní důchod ji nebyl přiznán, neboť žalobkyně nezískala potřebných 5 let zaměstnání. Žalobkyně proto pobírala sociální důchod, který byl z důvodu přijetí zákona o důchodovém pojištění transformován na invalidní důchod. V případě žalobkyně navíc nešlo dle krajského soudu o invaliditu vzniklou mládí, neboť byla uznána plně invalidní v roce 1978 ve věku 37 let. Nelze tudíž dle názoru krajského soudu aplikovat ustanovení § 6 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975. Žalobkyně byla poživatelkou sociálního důchodu, který byl v roce 1995 transformován na invalidní důchod. Ke dni 27. 3. 1998 žalobkyně získala pouze 7 roků a 65 dnů pojištění a nesplnila tudíž podmínky pro přiznání starobního důchodu k tomuto datu. Žalovaná proto dle krajského soudu rozhodla správně. V neposlední řadě krajský soud poukázal na novelizaci provedenou zákonem 306/2008 Sb., na základě které byl teprve žalobkyni přiznán starobní důchod.

III.
Kasační stížnost, vyjádření žalované

Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 34 Ad 61/2010 - 16 ze dne 30. 3. 2011 podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) prostřednictvím svého opatrovníka kasační stížnost podle ustanovení § 103 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatelka uvedla, že rozsudek krajského soudu neobsahuje všechny náležitosti stanovené s. ř. s. a zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Z rozsudku není dle stěžovatelky zřejmé, čeho se stěžovatelka v řízení před krajským soudem domáhala, došlo tudíž ke zkreslení věci krajským soudem. Soud se dle stěžovatelky dále nevypořádal s jejími

námitkami směřujícími do protiústavnosti příslušné právní úpravy a postupu žalované. Ačkoli je dle stěžovatelky formálně subjektům přiznáno právo na přístup k soudu, je toto právo odpíráno dle jejího přesvědčení osobám romské národnosti. Stěžovatelka dále obecně konstatuje nezákonnost rozhodování správních soudů z rasových důvodů. Stěžovatelka v neposlední řadě brojila proti tomu, že jí nebyl přes její žádost ustanoven advokát, ačkoli své majetkové poměry doložila. Stěžovatelka dále vznesla námitku podjatosti směřující vůči soudkyni JUDr. Miladě Haplové.

Krajský soud stěžovatelce ustanovil usnesením č. j. 34 Ad 61/2010 - 31 ze dne 12. 5. 2011 zástupcem pro řízení o kasační stížnosti Mgr. Milana Popelku, advokáta.

Stěžovatelka doplnila kasační stížnost prostřednictvím soudem ustanoveného zástupce podáním ze dne 20. 6. 2011. Uvedla, že rozsudek krajského soudu napadá v celém rozsahu z důvodů podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Stěžovatelka nesouhlasila s tím, že v případě její plné invalidity přiznané podle ustanovení § 25 odst. 3 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 nešlo o plnou invaliditu vzniklou v mládí. Na její případ se tudíž mělo vztahovat ustanovení § 6 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 přímo či prostřednictvím analogie. V opačném případě stěžovatelka dovozovala svou diskriminaci. Stěžovatelka poukazovala na to, že krajský soud nesprávně hodnotil pobírání sociálního důchodu a že tento důchod byl hodnocen pouze od 22. 1. 1996 do dne předcházejícího vzniku nároku na starobní důchod; přičemž obdobného pochybení v neprospěch stěžovatelky se soud dopustil při posuzování zániku plného invalidního důchodu a následného přiznání starobního důchodu žalovanou. Stěžovatelka je přesvědčena o nesprávné aplikaci příslušných předpisů, čímž došlo k jejímu poškození a diskriminaci. Skutkové okolnosti jsou zhodnoceny nesprávně a účelově v neprospěch stěžovatelky. Napadené rozhodnutí krajského soudu je proto dle stěžovatelky nepřezkoumatelné. Krajský soud porušil příslušné procesní předpisy, nadržoval žalované a rozhodující soudkyně byla podjatá. Stěžovatelka proto dovozuje, že byl nesprávně zjištěn skutkových stav, což vyústilo v nesprávný právní závěr krajského soudu.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

IV.

Stěžovatelka je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byla účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí Krajského soudu v Brně vzešlo (ustanovení § 102 s. ř. s.), kasační stížnost je přípustná, neboť nejsou naplněny důvody podle ustanovení § 104 s. ř. s. Ačkoli to stěžovatelka výslovně neuvedla, Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Brně přezkoumal také v mezích důvodu podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., neboť stěžovatelka dovozovala nezákonnost rozsudku z důvodu rozhodování vyloučenou soudkyní - srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2004, č. j. 1 As 7/2004 - 47.

Nejvyšší správní soud za této situace napadený rozsudek Krajského soudu v Brně přezkoumal v mezích řádně uplatněných kasačních důvodů podle ustanovení § 103 odst. 1

písm. a), b), c), a d) s. ř. s. a v rozsahu kasační stížnosti podle ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud uvádí, že stížnostní důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. je dán, pokud soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis (normu), než který na věc dopadá, nebo pokud byl soudem sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. O nesprávné posouzení právní otázky může jít také tehdy, pokud by byl vyvozen nesprávný právní závěr z jinak správně zjištěného skutkového stavu věci.

Stížnostní důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. je naplněn, pokud skutková podstata nemá oporu ve spisech, chybí-li ve spisech skutkový materiál pro skutkový závěr učiněný rozhodujícím orgánem, přičemž tento materiál je nedostačující k učinění správného skutkového závěru; skutková podstata je se spisy v rozporu, pokud skutkový materiál, jinak dostačující k učinění správného skutkového závěru, vede k jiným skutkovým závěrům, než jaký učinil rozhodující orgán. Dále je tento důvod naplněn, pokud intenzita porušení řízení při zjišťování skutkové podstaty před správním orgánem byla v přímé souvislosti s následnou nezákonností tohoto rozhodnutí. V neposlední řadě bude kasační stížnost podle tohoto ustanovení úspěšná, pokud je správní rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost, kterou je nutné posuzovat vždy ve vztahu ke konkrétnímu textu správního rozhodnutí.

Pod stížnostní důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. lze podřadit situace, kdy v řízení před krajským soudem chyběly podmínky řízení, kdy ve věci rozhodoval vyloučený soudce, nebo kdy byl soud nesprávně obsazen, popř. bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu nepřezkoumatelnosti soudního rozhodnutí spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Kasační stížnost není důvodná; k tomuto závěru vedly Nejvyšší správní soud následující úvahy:

K otázce nepřezkoumatelnosti soudního rozhodnutí z hlediska nesrozumitelnosti či nedostatku důvodů rozhodnutí se vyjádřil Nejvyšší správní soud, např. ve svém rozsudku ze dne 4. 12. 2003, sp. zn. 2 Ads 58/2003, takto:

„Za nesrozumitelné lze obecně považovat takové soudní rozhodnutí, jehož výrok je vnitřně rozporný, kdy nelze zjistit, zda soud žalobu zamítl nebo o ní odmítl rozhodnout, případy, kdy nelze seznat co je výrok a co odůvodnění, dále rozhodnutí, z něhož není patrné, které osoby jsou jeho adresátem, rozhodnutí s nevhodnou formulací výroku, která má za následek, že rozhodnutí nikoho nezavazuje apod. Nedostatkem důvodů pak nelze rozumět dílčí nedostatky odůvodnění soudního rozhodnutí, ale pouze nedostatek důvodů skutkových. Skutkovými důvody, pro jejichž nedostatek je možno rozhodnutí soudu zrušit

pro nepřezkoumatelnost, budou takové vady skutkových zjištění, která utvářejí rozhodovací důvody, typicky tedy tam, kde soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem anebo tam, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy v řízení byly provedeny.“

Nejvyšší správní soud konstatuje, že má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být zřejmé, jaký skutkový stav vzal správní soud za rozhodný a jak uvážil pro věc rozhodné skutečnosti, resp. jakým způsobem postupoval při posuzování těchto skutečností. Tato zjištění pak musejí nalézt svůj odraz v odůvodnění rozhodnutí. Je tomu tak proto, že jen prostřednictvím odůvodnění lze dovodit, z jakého skutkového stavu správní soud vyšel a jak jej uvážil. Co do rozsahu přezkoumávání správního rozhodnutí (po věcné stránce) je pak správní soud, nestanoví-li zákon jinak (srov. ustanovení § 75 odst. 2 s. ř. s. v návaznosti na ustanovení § 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s.), vázán dispoziční zásadou. Ponechat stranou nelze okolnost, že odůvodnění rozhodnutí v podstatě předurčuje možný rozsah opravného prostředku vůči němu ze strany účastníků řízení. Pokud by totiž soudní rozhodnutí vůbec neobsahovalo odůvodnění nebo by nereflektovalo na žalobní námitky a na zásadní argumentaci, o níž se opírá, mělo by to nutně za následek jeho zrušení pro nepřezkoumatelnost.

Nejvyšší správní soud je toho názoru, že napadené rozhodnutí Krajského soudu v Brně není nepřezkoumatelné z toho důvodu, že by bylo nesrozumitelné. V případě napadeného rozhodnutí se krajský soud nedopustil výše definované nesrozumitelnosti v podobě vnitřní rozpornosti výroku, nerozlišení výroku a odůvodnění, nezjistitelnosti jeho adresátů či nevhodné formulace, protože napadené rozhodnutí přehledně obsahuje všechny zákonem předepsané náležitosti. Ostatně samotná stěžovatelka jeho obsahu porozuměla (to, že s jeho obsahem nesouhlasí, nepředstavuje důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí pro jeho nesrozumitelnost).

Napadené rozhodnutí dle názoru Nejvyššího správního soudu netrpí ani nedostatkem důvodů, neboť Krajský soud v Brně uvedl, proč považuje napadené správní rozhodnutí za zákonné a své úvahy právně a skutkově rozvedl.

Uvádí-li stěžovatelka, že z rozhodnutí není patrné, čeho se domáhala v žalobě, a že krajský soud celou věc zkreslil, nelze tomuto přisvědčit. Jak vyplývá z ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 54 odst. 2 a § 64 s. ř. s., musí soud v odůvodnění jasně a stručně uvést, čeho se žalobce v řízení domáhal a jak svůj návrh odůvodnil, přičemž nemá opisovat skutkové přednesy účastníků. V odůvodnění rozsudku tedy musí správní soud srozumitelně uvést, čeho se žalobce v předmětném řízení domáhal a jaké žalobní body ve smyslu ustanovení § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. proti napadenému správnímu rozhodnutí uplatnil. V žádném případě však příslušná část odůvodnění rozhodnutí obsahující popis věci a argumentaci účastníků řízení nemají obsahovat doslovné přepsání celé argumentace uplatněné účastníky řízení, neboť stěžejní částí odůvodnění soudního rozhodnutí je ta, kde se soud s argumentací účastníků řízení vypořádává.

Podstatným faktem přitom je, zda se soud s veškerými řádně uplatněnými žalobními body srozumitelně vypořádal.

V posuzované věci krajský soud stručně a srozumitelně shrnul předmět řízení a argumentaci účastníků a následně se s ní z formálního hlediska dostatečným způsobem vypořádal a nelze mu v tomto směru ničeho vytknout.

Odůvodnění rozsudku nemůže reagovat na „každou větu“ uplatněnou v žalobě. Naopak v odůvodnění rozsudku soud jasně a srozumitelně vyloží, jak se vypořádal s jednotlivými žalobními body, tedy s vlastním obsahem žaloby. Žalobním bodem přitom nemusí být „každá věta“ obsažená v žalobě; je jím naopak taková část žaloby, která obsahuje právní a zpravidla i skutkový důvod, pro který žalobce považuje správní rozhodnutí za nezákonné (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 10. 2004, č. j. 4 Azs 149/2004 - 52). Reagoval-li proto krajský soud v odůvodnění rozsudku na určitou část žaloby, kterou vyhodnotil jako jeden ucelený žalobní bod obsahující rozvětvenou skutkovou a právní argumentaci, nelze tomuto postupu ničeho vytknout.

Krajský soud uvedl, které právní předpisy na věc podle jeho názoru dopadaly a jak tyto předpisy interpretoval. Krajský soud také konstatoval, že v případě stěžovatelky nešlo o plnou invaliditu vzniklou v mládí, neboť stěžovatelka byla uznána invalidní v 37 letech. Krajský soud dále uvedl, že pokud stěžovatelka pobírala sociální důchod, nacházela se v jiné situaci než ti, kteří pobírali podle zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 plný invalidní důchod a že tudíž nemohlo být aplikováno ustanovení § 6 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975. Nejvyššímu správnímu soudu z této argumentace krajského soudu vyplývá, že zde reagoval na žalobní bod žalobkyně týkající se její údajné diskriminace a rozpornosti postupu žalované s čl. 3 Listiny základních práv a svobod.

Pokud by krajský soud shledal, že v případě stěžovatelky byl aplikován protiústavní zákon, postupoval by podle čl. 95 odst. 2 Ústavy a věc by předložil Ústavnímu soudu. O takový případ však zjevně nešlo, protože krajský soud věc nepředložil Ústavnímu soudu a ve věci sám meritorně rozhodl, přičemž poukázal na to, že stěžovatelka se nacházela v jiné situaci než ti, kteří pobírali plný invalidní důchod podle zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975. Ani Nejvyšší správní soud přitom nedospěl k závěru, že by bylo nutné věc podle čl. 95 odst. 2 Ústavy předložit Ústavnímu soudu, neboť jak bude dále podrobněji rozvedeno, nebyla stěžovatelka diskriminována a na věc dopadající zákonné předpisy lidská práva či svobody stěžovatelky chráněné českým ústavním pořádkem neporušily.

Nejvyšší správní soud je toho názoru, že se Krajský soud v Brně dostatečně a srozumitelně - byť stručně, bez vlivu na přezkoumatelnost jeho rozhodnutí - vypořádal s celým obsahem žaloby ze dne 8. 11. 2010

Dovozuje-li stěžovatelka porušení procesních předpisů krajským soudem, zejm. tím, že krajský soud jí neustanovil přes její odůvodněnou žádost advokáta, neodpovídá tato námitka průběhu řízení. Podáním ze dne 23. 12. 2010 sice stěžovatelka skutečně požádala o ustanovení advokáta, ale na výzvu soudu ze dne 5. 1. 2011, aby stěžovatelka doložila své majetkové poměry (která byla opatrovníkovi stěžovatelky doručena dle ustanovení § 50 odst. 1 o. s. ř. dne 7. 1. 2011), nebylo ze strany stěžovatelky nijak reagováno. Krajský soud v Brně proto správně usnesením ze dne 16. 2. 2011, č. j. 34 Ad 61/2010 - 14, návrh na ustanovení zástupce zamítl, neboť stěžovatelka nedoložila své majetkové poměry nutné pro posouzení oprávněnosti její žádosti podle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. Usnesení č. j. 34 Ad 61/2010 - 14 ze dne 16. 2. 2011 bylo opatrovníkovi stěžovatelky doručeno podle ustanovení § 50 odst. 1 o. s. ř. dne 23. 2. 2011 a kasační stížnost proti němu nebyla stěžovatelkou podána. Přístup k Nejvyššímu správnímu soudu nebyl stěžovatelce odepřen, neboť advokát jí byl po řádném doložení jejich majetkových poměrů následně ustanoven pro řízení o kasační stížnosti usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 12. 5. 2011, č. j. 34 Ad 61/2010 - 31.

Nejvyšší správní soud je dále toho názoru, že stěžovatelce nebylo odepřeno právo na spravedlivý proces. Pouze na okraj Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatelčin odkaz na Listinu základních práv Evropské unie není v posuzované věci relevantní, neboť podle jejího čl. 51 odst. 1 se má Listina základních práv Evropské unie použít pouze tam, kde je aplikováno právo Evropské unie, což však nebyl tento případ. Přesto však je stěžovatelce garantováno právo na spravedlivý proces čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, publikované pod č. 209/1992 Sb., přičemž jednotlivé prvky práva na spravedlivý proces jsou stěžovatelce také přiznány podle čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod.

K obsahu námitky samé dovozující porušení práva na spravedlivý proces Nejvyšší správní soud zaujímá stanovisko, že právo na spravedlivý proces nezahrnuje právo na vyřízení věci tak, jak si účastník řízení představuje (tj. kladné vyřízení jeho věci) bez ohledu na to, zda mu určité veřejné subjektivní právo náleží a zda bylo takovéto právo správním orgánem porušeno či nikoli. Právo na spravedlivý proces naopak účastníkovi řízení garantuje spravedlivé vedení takového procesu, které mu umožní dostatečným způsobem hájit svá práva - srov. nález Ústavního soudu ze dne 19. 10. 2004, sp. zn. II. ÚS 623/02 (dostupný na http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx).

V posuzované věci bylo stěžovatelčino právo na spravedlivý proces zajištěno, neboť byla krajským soudem poučována o správném procesním postupu, byly jí doručovány písemnosti zaslané žalovanou a po doložení majetkových poměrů jí byl krajským soudem ustanoven zástupce. Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že krajský soud nepochybil způsobem vedení předmětného řízení a že stěžovatelce poskytl veškerá procesní práva, jež jí příslušejí. Z pouhého faktu, že krajský soud žalobu zamítl, nelze dovozovat porušení stěžovatelčina práva na spravedlivý proces, její diskriminaci, či porušení procesních předpisů.

Nejvyšší správní soud považuje argumentaci stěžovatelky ohledně její údajné diskriminace za nedůvodnou, neboť stěžovatelka apriori dovozuje svoji diskriminaci pouze na základě samotného faktu příslušnosti k národnostní menšině a na základě neúspěchu v řízení bez zohlednění toho, zda takovéto rozhodnutí je věcně správné či nikoli a zda by v obdobné věci jiných osob bylo postupováno orgány veřejné moci shodně nebo odlišně. Stěžovatelka nedokládá, že v případě jiných osob by správním soudem bylo postupováno v obdobné věci odlišně, a z obsahu soudního spisu naprosto nevyplývá, že by Krajský soud v Brně v posuzované věci jakkoli vybočil ze svých povinností stanovených právním řádem České republiky a že by vůči stěžovatelce procesně postupoval jiným způsobem než v jiných případech.

Brojí-li stěžovatelka svou argumentací případně proti tomu, že ji zákon o sociálním zabezpečení z roku 1975 a zákon o důchodovém pojištění diskriminuje, bude tato otázka vypořádána Nejvyšším správním soudem v části týkající se zákonnosti napadeného rozhodnutí.

Není proto naplněn stěžovatelkou uplatněný kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud nemůže přisvědčit námitce stěžovatelky dovolávající se toho, že pobírala invalidní důchod a že se jednalo tzv. invaliditu z mládí.

Invalidní důchod podle ustanovení § 25 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 představoval dávku vyplácenou státem oprávněným osobám podle tohoto zákona za splnění příslušných podmínek. Jednu z podmínek přiznání invalidního důchodu přitom představovala skutečnost, že osoba byla plně invalidní (ustanovení § 25 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975), tj. zjednodušeně řečeno, že osoba měla natolik zhoršený zdravotní stav, že jí neumožnil získat prostředky k živobytí zaměstnáním.

Mezi účastníky řízení je v souzené věci postaveno najisto, že stěžovatelka byla uznána v roce 1978 plně invalidní, ale zároveň ji nebyl přiznán invalidní důchod, neboť nesplnila všechny zákonné podmínky pro jeho přiznání. Jak vyplývá z rozhodnutí žalované ze dne 2. 6. 1978, nebyl stěžovatelce přiznán invalidní důchod proto, že nesplnila podmínku potřebné doby zaměstnání podle ustanovení § 26 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975.

Stěžovatelka nepobírala ani invalidní důchod z titulu invalidity vzniklé v mládí. Ustanovení § 32 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 umožňovalo přiznat osobě invalidní důchod, ale pouze za situace, kdy plná invalidita (tj. zhoršení zdravotního stavu) vznikla před dovršením věku rozhodného pro skončení povinné školní docházky. Jak vyplývá z ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a

vzdělávání (školský zákon), který byl účinný v době uznání stěžovatelky za plně invalidní, končila povinná školní docházka v 15 letech. Stěžovatelka však byla uznána plně invalidní v jejích 37 letech. Stěžovatelka proto nemohla pobírat invalidní důchod pro invaliditu z mládí (a také jej nepobírala).

Dovolává-li se stěžovatelka ustanovení § 6 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975, musí Nejvyšší správní soud poukázat na skutečnost, že stěžovatelka podle svého tvrzení měla získat nárok na starobní důchod za účinnosti zákona o důchodovém pojištění (v roce 1998). Ten zohledňoval doby pojištění získané i před nabytím své účinnosti, přičemž tyty doby pojištění musí být podle ustanovení § 13 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění ve znění před nabytím účinnosti zákona č. 425/2003 Sb. (přičemž dikce ustanovení dopadající na daný případ se obsahově nezměnila ani po nabytí účinnosti této novely) posouzeny podle předpisů účinných ke dni 31. 12. 1995, tj. podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení z roku 1988“). Aplikace ustanovení § 6 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 z hlediska zákona o důchodovém pojištění tudíž nepřichází v posuzované věci vůbec do úvahy.

Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatelka ustanovení § 6 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 nesprávně interpretuje. Předmětné ustanovení patřilo mezi základní ustanovení tohoto předpisu a pouze deklarovalo, komu bude podle tohoto zákona poskytována pomoc (nemělo proto normativní význam v tom směru, že by samo o sobě oprávněnému subjektu zakládalo právo na dávku či účast na důchodovém zabezpečení). Provedením tohoto obecného ustanovení přitom bylo také ustanovení § 45 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975, na jehož základě byl stěžovatelce vyplácen sociální důchod. Zde Nejvyšší správní soud poznamenává, že výše sociálního důchodu přiznaného v roce 1978 mohla být vyšší než výše invalidního důchodu z mládí.

Ze samotného faktu, že zákon o sociálním zabezpečení z roku 1975 přiznával za určitých okolností právo na určité plnění, však ještě neznamená, že příjemce dávky byl po dobu pobírání této dávky důchodově zabezpečen, tj. slovy zákona, že se takováto doba považuje za dobu zaměstnání či náhradní dobu. Doby zaměstnání a doby pojištění totiž byly kogentně vymezeny v ustanovení § 10 a 11 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 ve spojení s vyhl. č. 128/1975 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení. Dobou zaměstnání ani náhradní dobou podle těchto předpisů přitom nebyla doba pobírání sociálního důchodu. Pobírání sociálního důchodu nebylo relevantní z hlediska doby zaměstnání a náhradních dob ani podle následující právní úpravy - zákona o sociálním zabezpečení z roku 1988 a vyhlášky č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení. Z tohoto důvodu nebyla stěžovatelka účastna důchodového zabezpečení v letech 1978 až 1995.

Taková úprava je věcně zcela odůvodněna; sociální důchod byl v rámci důchodového zabezpečení nesystémovou dávkou, která se zabezpečením osob, které

v důsledku invalidity přicházejí o příjem z výdělečné činnosti, nijak nesouvisela. Systémy důchodového zabezpečení (pojištění) mají totiž za cíl poskytnout náhradu příjmu z výdělečné činnosti, které pojištěné osobě ucházejí v důsledku invalidity. Sociální důchod však do takového systému nepatřil, proto jej zákon o důchodovém pojištění do systému dávek nepřevzal.

Účinností zákona o důchodovém pojištění však byl sociální důchod transformován na plný invalidní důchod podle ustanovení § 91 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, a to pouze jako projev ochrany osob, které takový sociální důchod pobíraly. O takovýto případ se jedná i v posuzované věci, neboť zákon o důchodovém pojištění ve svých přechodných ustanoveních (§ 68 a násl. zákona o důchodovém pojištění) upravil nakládání s dávkami přiznanými podle předcházejících předpisů. Protože zákon o důchodovém pojištění nepřevzal institut sociálního důchodu, musel zákonodárce v ustanovení § 91 zákona o důchodovém pojištění vyřešit situaci těch osob, které jej pobíraly podle předcházející právní úpravy. Ačkoli tedy stěžovatelka pobírala za účinnosti zákona o sociálním zabezpečení z roku 1988 dávku ve stejné výši jako za účinnosti zákona o důchodovém pojištění, nelze odhlédnout od toho, že charakter předmětných dávek byl odlišný a měl tudíž i odlišný režim. Nelze proto spojit celou dobu, kdy stěžovatelka pobírala sociální důchod (1978 - 1995) a následně plný invalidní důchod (od roku 1996), do jednoho celku s tím, že režim celého úseku byl stejný a že zakládal její účast na důchodovém pojištění ve smyslu získávání dob pojištění pouze podle jednoho právního předpisu, jehož režim by byl podle přesvědčení stěžovatelky pro ni nejvýhodnější.

Podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. t) zákona o důchodovém pojištění jsou osoby pobírající plný invalidní důchod důchodově pojištěny až do doby dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod. Stěžovatelka proto byla teprve podle zákona o důchodovém pojištění důchodově pojištěna pouze po dobu pobírání plného invalidního důchodu, a to jen do doby dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (tj. v období let 1996 až 1998). Přiznání starobního důchodu stěžovatelce pak bylo důsledkem novelizace provedené čl. II bodem 5 zákona č. 306/2008 Sb. (zavedení věkového limitu 65 let pro přiznání a pobírání invalidního důchodu). Citované ustanovení však předvídá, že poživatelé tohoto transformovaného starobního mohou mít nárok na starobní důchod podle ustanovení § 29 zákona o důchodovém pojištění.

Nejvyšší správní soud tu poukazuje na fakt, že sociální zabezpečení vychází nejen z principu potřebnosti, ale i zásluhovosti, přičemž tyto principy zákonodárce zvažuje při tvorbě příslušné právní úpravy. Stěžovatelka byla uznána plně invalidní a bylo proto nutné řešit její sociální situaci přiznáním určité dávky. Protože však neměla příslušné doby zaměstnání podle zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975, nemohl ji být přiznán invalidní důchod, neboť to by bylo v rozporu s principem zásluhovosti. Stěžovatelce byl proto přiznán sociální důchod jako projev principu potřebnosti v systému, který nebyl systémem pojištění, nýbrž zabezpečení. Kdyby stěžovatelka získala potřebné doby zaměstnání, popř. kdyby byla uznána invalidní od dřívějšího data, nacházela by se

v odlišné situaci a mohl by ji být po splnění všech podmínek přiznán invalidní důchod. To se však v daném případě nestalo a nelze tudíž „volně“ přecházet z úpravy sociálního důchodu do úpravy invalidního důchodu s argumentací, že v opačném případě by stěžovatelka byla diskriminována.

Stěžovatelka v posuzované věci nebyla diskriminována tím, že jí doba pobírání sociálního důchodu nezaložila doby pojištění, neboť výše uvedený závěr vyplývá ze zákonné úpravy odrážející naplnění principů zásluhovosti a potřebnosti v konkrétním případě. Stěžovatelka se proto nemůže dovolávat toho, že je s ní zacházeno jinak než s těmi, kdo pobírali invalidní důchod podle zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975, resp. zákona o sociálním zabezpečení z roku 1988, neboť se nenacházela ve stejné situaci. Pouhý fakt, že výše sociálního důchodu pobíraného stěžovatelkou v roce 1995 se shoduje s výší invalidního důchodu pobíraného stěžovatelkou podle zákona o důchodovém pojištění od roku 1996, je v tomto směru irelevantní, neboť podstatným je výše nastíněný právní status stěžovatelky, tj. jakou dávku pobírala a jak tuto skutečnost hodnotily příslušné právní předpisy.

Není proto naplněn stěžovatelkou uplatněný kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud se nemůže ztotožnit ani s argumentací stěžovatelky obsahující nesouhlas s právním posouzením její žádosti o přiznání starobního důchodu a dovolávající se použití analogie. Jak bylo výše uvedeno, postup žalované vycházel z dikce příslušných právních předpisů a z geneze vývoje právní úpravy; i kdyby snad (jakože tomu tak není) bylo aplikovatelné ustanovení § 6 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975, nelze z něj ničeho případně vytěžit, neboť jde, jak shora uvedeno, o ustanovení deklaratorní. Za takovéto situace není možné aplikovat ustanovení právního předpisu per analogiam, neboť analogie se může použít pouze tam, kde určitou skutečnost žádné ustanovení právního předpisu neřeší. Navíc v odvětví sociálního zabezpečení se analogie zásadně nepřipouští (Tröster, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 5.vydání, 2010, s. 45 - 47).

Poukazuje-li stěžovatelka, že skutkové okolnosti jsou nesprávně a účelově hodnoceny, musí Nejvyšší správní soud poukázat na výše uvedené ohledně hodnocení jejího postavení různými právními předpisy. Doba od roku 1978 do roku 1995 nemohla být stěžovatelce hodnocena jako doba pojištění, neboť stěžovatelka pobírala sociální důchod, který nepředstavoval relevantní důvod pro hodnocení takovéto doby jako doby pojištění, resp. doby zaměstnání či náhradní doby. Teprve následující právní úprava v podobě zákona o důchodovém pojištění stěžovatelce přiznala plný invalidní důchod a dobu jeho pobírání hodnotila jako dobu pojištění. Hodnocení konkrétní skutečnosti podle určité právní úpravy, která je výhodná pro stěžovatelku, však nelze použít na dobu před nabytím účinnosti takovéto právní úpravy, není-li stanoveno jinak.

Za stěžejní v tomto směru Nejvyšší správní soud považuje skutečnost, že stěžovatelka podle svého tvrzení měla získat nárok na starobní důchod za účinnosti zákona o důchodovém pojištění. Podle ustanovení § 13 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění ve znění před nabytím účinnosti zákona č. 425/2003 Sb. (přičemž dikce ustanovení dopadající na daný případ se obsahově nezměnila ani po nabytí účinnosti této novely) se za doby zaměstnání a doby náhradní podle zákona o důchodovém pojištění považují i doby získané před 1. 1. 1996 podle předcházejících právních předpisů. Pokud však předcházející právní úprava, kterou zákon o důchodovém pojištění rozuměl zákon o sociálním zabezpečení z roku 1988, jak bylo konstatováno výše, dobu pobírání sociálního důchodu v letech 1978 - 1995 jako dobu zaměstnání či náhradní dobu neuznávala, nezískala stěžovatelka za tuto dobu žádnou dobu pojištění.

Žalovaná a krajský soud proto věc zhodnotili podle přiléhavých právních předpisů, přičemž jejich závěry považuje Nejvyšší správní soud za jasné, logické, vyplývající z povahy věci a výše nastíněného vývoje právní úpravy.

Není proto naplněn stěžovatelkou uplatněný kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Snáší-li stěžovatelka argumenty v tom směru, že v posuzované věci rozhodovala podjatá soudkyně a že o její námitce nebylo rozhodnuto, nemůže jí Nejvyšší správní soud ani v tomto přisvědčit. Jak vyplývá z obsahu soudního spisu, byla stěžovatelka poučena o možnosti podat námitku podjatosti soudkyně přípisem ze dne 24. 11. 2010, jenž byl opatrovníkovi stěžovatelky doručen dne 25. 11. 2010. Námitku podjatosti přitom stěžovatelka vznesla až v rámci kasační stížnosti ze dne 22. 4. 2011, přičemž dovozovala podjatost soudkyně z důvodu jejího ovlivnění Ministerstvem práce a sociálních věcí, což mělo dokládat rozhodnutí krajského soudu a jeho předcházející postup.

Jak však vyplývá z ustanovení § 8 odst. 1 in fine s. ř. s., není důvodem k vyloučení soudce jeho postup v projednávané věci. Poukaz stěžovatelky na odůvodnění napadeného rozhodnutí a (dle stěžovatelky pravděpodobně nepatřičné) chování soudkyně v tomto směru nepředstavuje zákonný důvod pro vyslovení toho, že by soudkyně JUDr. Milada Haplová byla z projednávané věci vyloučena, neboť tato námitka směřuje postupu soudkyně v dané věci. Nesouhlas stěžovatelky s vlastním obsahem napadeného rozhodnutí také neodůvodňuje vyloučení soudkyně, neboť touto námitkou stěžovatelka opět brojí proti postupu soudkyně v dané kauze.

Poukazuje-li stěžovatelka na to, že soudkyně JUDr. Milada Haplová je vyloučena, neboť je údajně ovlivněna Ministerstvem práce a sociálních věcí, není zřejmé, z čeho stěžovatelka na takovýto stav usuzuje. Z dikce ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. vyplývá, že soudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Účastníkem řízení ani jeho zástupcem Ministerstvo práce a sociálních věcí

nebylo, lze proto uvažovat pouze o naplnění důvodu podjatosti v tom směru, že by soudkyně byla s ohledem na poměr k věci ve vztahu k ministerstvu podjatá. Nejvyšší správní soud však shledává, že tu není dán jakýkoli důvod pochybovat o podjatosti soudkyně JUDr. Milady Haplové, neboť obecné, blížeji jakkoli nedoložené konstatování ovlivnění soudkyně Ministerstvem práce a sociálních věcí je zcela nekonkrétní a nemůže založit pochybnosti o nepodjatosti soudkyně v dané kauze.

Stěžovatelka navíc postupovala v rozporu s ustanovením § 8 odst. 5 s. ř. s., podle kterého účastník řízení musí námitku podjatosti směřující vůči soudci zdůvodnit a doložit konkrétními skutečnostmi. Pravděpodobně - z důvodu absence jakéhokoli bližšího odůvodnění námitky podjatosti - nebyla ze strany stěžovatelky také dodržena lhůta jednoho týdne, v rámci níž mohla být námitka podjatosti uplatněna. Stěžovatelka totiž byla o svém právu podle ustanovení § 8 odst. 5 s. ř. s. řádně poučena dne 25. 11. 2010 a z obsahu soudního spisu a uplatněné námitky naprosto není zřejmé, proč tuto námitku odůvodněnou ovlivňováním Ministerstvem práce a sociálních věcí stěžovatelka uplatnila až v kasační stížnosti z 22. 4. 2011.

Poukazu stěžovatelky na to, že o její námitce nebylo rozhodnuto a že tudíž ve věci rozhodoval vyloučený soudce, Nejvyšší správní soud nepřisvědčuje. Jak vyplývá z výše uvedeného, byla stěžovatelka o svém právu podle ustanovení § 8 odst. 5 s. ř. s. řádně v průběhu řízení před krajským soudem poučena, tohoto práva přitom v jeho průběhu nevyužila. Teprve až po pravomocném (srov. ustanovení § 54 odst. 5 s. ř. s.) skončení řízení před krajským soudem - a pravděpodobně i opožděně, viz výše - podala blížeji nekonkretizovanou námitku v rámci kasační stížnosti, čímž krajskému soudu naprosto znemožnila postupovat podle ustanovení § 8 odst. 5 s. ř. s. Za dané situace proto nelze krajskému soudu vytýkat jakékoli pochybení a dovozovat nezákonnost rozhodnutí krajského soudu z důvodu rozhodování vyloučeným soudcem.

Není proto naplněn stěžovatelkou uplatněný kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

Dovozuje-li stěžovatelka nesprávné a nedostatečné zjištění skutkového stavu, nemůže ani s touto námitkou Nejvyšší správní soud souhlasit. Z odůvodnění této námitky vyplývá, že stěžovatelka zaměnila postup v aplikaci právního předpisu, neboť nesprávné zjištění skutkového stavu nedokládá skutkovými okolnostmi případu, ale tím, že byla porušena její hmotná práva. Nejvyšší správní soud v tomto poukazuje na skutečnost, že skutkový stav je objektivní pojem a znamená vnější realitu nezávislou na právní úpravě. Nesprávná aplikace hmotněprávních předpisů, jak dovozuje stěžovatelka, nemohla zapříčinit nesprávné zjištění skutkového stavu, neboť zjištění skutkového stavu musí aplikaci právních předpisů předcházet. K vlastním skutkovým okolnostem případu stěžovatelka ničeho nedokládá a nic nerozporuje.

Není proto naplněn stěžovatelkou uplatněný kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

V.
Obiter dictum

Stěžovatelka (nar. Y) se cítí poškozena tím, že jí doba pobírání sociálního důchodu není hodnocena jako doba pojištění, a v důsledku toho jí nemůže být od vzniku nároku (28. 3. 1998) přiznán starobní důchod podle ustanovení § 29 zákona o důchodovém pojištění. Bohužel neuvádí, v jakém ohledu má být poškozena. Nejvyšší správní soud může pouze odhadovat, že se domnívá, že její starobní důchod přiznaný ke dni nároku by byl vyšší než starobní důchod, který pobírá. Výše důchodu obecně závisí jednak na době pojištění, jednak na výši výdělků dosažených v rozhodném období.

Stěžovatelka od 1. 1. 2010 pobírá starobní důchod ve výši 6882 Kč, v nějž byl transformován plný invalidní důchod (čl. II bod č. 5. zákona č. 306/2008 Sb.); plný invalidní důchod vzešel z transformace sociálního důchodu (provedené podle ustanovení § 91 zákona o důchodovém pojištění od ledna 1996) přiznaného stěžovatelce v roce 1978 - stěžovatelka byla uznána plně invalidní od března 1978.

Mimo rámec potřebného odůvodnění Nejvyšší správní soud naznačí, jaké by mohly teoreticky být způsoby výpočtu starobního důchodu stěžovatelky, pokud by (teoreticky) získala 25 let doby pojištění k datu vzniku nároku, tedy k březnu 1998; o větším rozsahu doby pojištění nelze vůbec uvažovat, neboť stěžovatelka nar. 1940 podle evidence žalované byla účastna důchodového zabezpečení pouze v letech 1966 - 1975, a to jako pracující odsouzená ve výkonu trestu odnětí svobody, v roce 1965 z titulu zaměstnání a v roce 1975 - 1976 z titulu zaměstnání, v celkovém rozsahu 1824 dnů, tj. 4 roky a 364 dnů. Doba pobírání sociálního důchodu trvala od března 1978 (o skutečném datu přiznání sociálního důchodu spis žalované mlčí) do 21. 1. 1996, od 22. 1. 1996 v podobě plného invalidního důchodu, do 27. 3. 1998; rámcově by tyto doby mohly úhrnem představovat maximálně 25 let (pro účely obiter dicta Nejvyšší správní soud nepočítá doby pojištění detailně, neboť jeho úvaha má být pouze rámcová a teoretická). Větší rozsah dob pojištění by teoreticky přicházel v úvahu, pokud by stěžovatelka byla uznána plně invalidní daleko dříve než od března 1978 - to se však nestalo a s odstupem více než třiceti let neexistuje právní nástroj pro přezkum tehdejšího výroku o invaliditě v situaci, kdy stěžovatelce je 71 let. Stěžovatelka také v průběhu výkonu trestu odnětí svobody několik let pracovala a období její výdělečné činnosti v 70. letech není časově příliš vzdáleno datu, od něhož byla uznána invalidní (březen 1978). Nelze proto bez dalšího usuzovat, že stav plné invalidity byl dán jednoznačně „z mládí“ (podle zákona č. 121/1975 Sb., ve znění účinném k březnu 1978, občanu, který se stal plně invalidním před dovršením věku rozhodného pro skončení povinné školní docházky a dosáhl věku 26 let, náleží invalidní důchod ve výši 500 Kč - srov. ustanovení § 32 odst. 2 cit. zákona; před 1. 1. 1976 byl invalidní důchod z mládí pouze fakultativní dávkou).

Výdělek dosažený naposledy v roce 1976 činil úhrnem 4028 Kč; poněvadž v rozhodném období (1986 - 1997) nemá stěžovatelka pět kalendářních roků s vyměřovacím základem, prodlužuje se rozhodné období před rok 1986 tak, aby zahrnovalo ještě jeden rok s výdělkem (zde rok 1976); za této situace by nemohla stěžovatelka k datu vzniku nároku počítat s vyšším starobním důchodem, než v minimální výši garantované ustanovením § 33 zákona o důchodovém pojištění - do 30. 6. 1998 byla základní výměra 1260 Kč a minimální procentní výměra 770 Kč, v úhrnu tedy 2030 Kč měsíčně; na takovém závěru nic nemění ani případné valorizace této částky po roce 1998 (Nejvyšší správní soud odhaduje výši valorizovaného minimálního důchodu v roce 2010 na cca 3100 Kč - ostatně nově přiznávané minimální starobní důchody v roce 2010 činily 2940 Kč). Jedná se tedy ani ne o polovinu částky, kterou stěžovatelka pobírá z titulu „transformovaného“ sociálního důchodu. Přirozeně pro souběh důchodů stejného druhu (ustanovení § 58 zákona o důchodovém pojištění) může stěžovatelka pobírat jen jeden důchod, a to vyšší.

Pokud by snad stěžovatelka spoléhala na aplikaci ustanovení § 19 odst. 2 poslední věta zákona o důchodovém pojištění (úprava tzv. STOP výdělku, která zaručuje, že pozdější důchod nemůže být vyměřen z nižšího výpočtového základu než kolik činil základ, z něhož byl vypočten dřívější starobní nebo invalidní důchod), pak nelze než konstatovat, že tato úprava na stěžovatelčin případ nedopadá ani teoreticky, neboť její přiznaný a vyplácený důchod nebyl vyměřen ani z průměrného měsíčního výdělku stanoveného za rozhodné období, ale ani z fiktivního průměrného výdělku, z něhož se v některých případech od 80. let minulého století (od 1. 2. 1982 srov. ustanovení § 14 odst. 6 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 ve znění zákonného opatření č. 7/1982 Sb., ustanovení § 22a vyhlášky č. 128/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 15/1982 Sb.) i později vyměřovaly tzv. invalidní důchody z mládí; její důchod sociální byl stanoven podle ustanovení zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975, které stanovilo (ustanovení § 45) pouze horní hranici výše této dávky, přičemž jednalo-li se o jediný zdroj příjmu, mohla být tato dávka na tuto výši upravována. V podstatě tak sociální důchody dosahovaly výše invalidních důchodů z mládí, které byly počítány z fiktivního průměrného měsíčního výdělku ve výši 1400 Kč - pro ženy činil v roce 1982 tento důchod podle ustanovení § 28 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975 částku 896 Kč (dopočtená doba se stanovila od 18. roku do 57. roku u žen), přičemž hranice jediného zdroje příjmu činila v té době 880 Kč. V roce 1995 činil stěžovatelčin sociální důchod 2720 Kč, což byla hranice jediného zdroje příjmu jednotlivce v této době.

I pokud by Nejvyšší správní soud odhlédl od nemožnosti aplikovat uvedené ustanovení § 19 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění a konstruoval by zcela uměle, že její důchod v roce 1982 byl stanoven z fiktivního průměrného výdělku 1400 Kč (jak by tomu bylo, kdyby šlo o invaliditu z mládí a jak pro určité případy předvídal čl. III odst. 2 zákonného opatření č. 7/1982 Sb., když umožňoval, aby invalidní důchody občanů, kterým vznikl nárok na invalidní důchod před dovršením věku 28 let, přiznané přede dnem účinností zák. op. č. 7/1982 Sb. byly přepočteny na žádost z fiktivního průměrného

výdělku)), pak by tzv. stop výdělek pro výpočet starobního důchodu k 28. 3. 1998 činil cca 6159 Kč (srov. úpravu ustanovení § 19 zákona o důchodovém pojištění), po redukci platné v roce 1998 činil výpočtový základ 5978 Kč; při 25 letech pojištění činila procentní výměra 37,5% částku 2245 Kč, základní výměra činila 1260 Kč (úhrn 3505 Kč). Kdyby byl tento „umělý“ důchod valorizován až do roku 2010, nedosáhl by částky 6882 Kč, kterou stěžovatelka pobírala k 1. 1. 2010.

Konstruovat delší dobu pojištění než 25 let v případě stěžovatelky nelze ani teoreticky, neboť nelze odhadovat, jaký byl její zdravotní stav do roku 1978 (kdy byla uznána invalidní v 37 letech); způsobilosti k právním úkonům byla zbavena v roce 1979, první evidence jejího zaměstnání je z roku 1965, poté existují ve spise žalované jen evidence zaměstnání v době výkonu trestu odnětí svobody v letech 1966 - 1975, byť nikoli zcela souvisle, a poté v letech 1975 - 1976 další zaměstnání. Není tedy možno jednoznačně usuzovat na to, že stěžovatelka byla invalidní již před rokem 1978, a v kasační stížnosti ohledně data vzniku invalidity také nejsou obsažena potřebná tvrzení podpořená případně důkazy. Obsažená evidence naopak svědčí o tom, že stěžovatelka alespoň částečně byla zapojena do pracovní činnosti, a to i po dobu výkonu trestu odnětí svobody v 60. a 70. letech minulého století.

Jakkoli se Nejvyšší správní soud pokusil alespoň rámcově konstruovat výpočet starobního důchodu stěžovatelky podle možností, které by ryze teoreticky mohly přicházet do úvahy, nenalezl prostor pro jakékoli poškození stěžovatelky na výši jejího důchodu. Pokud nelze prokázat vznik invalidity v mládí (předpisy v roce 1978 požadovaly, jak shora uvedeno, vznik invalidity před dovršením věku rozhodného pro skončení povinné školní docházky) - nevidí Nejvyšší správní soud v napadeném rozhodnutí žalované žádný prvek diskriminace, jenž by mohl založit pochybnosti o rovném přístupu k případu stěžovatelky.

VI.

Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl (ustanovení § 110 odst. 1 in fine s. ř. s.).

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle ust. § 60 odst. 1, 2 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona. Žalovaná měla ve věci úspěch, podle ustanovení § 60 odst. 2 s. ř. s. však správnímu orgánu ve věcech důchodového zabezpečení nelze přiznat právo na náhradu řízení, na které by měl jinak nárok podle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s.

Protože stěžovatelce byl usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 12. 5. 2011, č. j. 34 Ad 61/2010 - 31 ustanoven zástupce, Mgr. Milan Popelka, Nejvyšší správní soud mu podle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. přiznal odměnu za zastupování za dva úkony

právní služby ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. b), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů - převzetí a příprava zastoupení, doplnění kasační stížnosti ze dne 20. 6. 2011. Tato odměna je podle ustanovení § 9 odst. 2 cit. vyhlášky ve spojení s ustanovením § 7 cit. vyhlášky stanovena ve výši 500 Kč za jeden úkon právní služby. Dále Nejvyšší správní soud přiznal na náhradě hotových výdajů podle ustanovení § 13 odst. 3 advokátního tarifu 600 Kč paušální náhrady hotových výdajů (jeden úkon právní služby po 300 Kč). Skutečnost, že ustanovený zástupce doplnil kasační stížnost, pak Nejvyšší správní soud vzal jako průkaznou okolnost, že se podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. b) citované vyhlášky uskutečnila první porada s klientem, a to i přes to, že ustanovený advokát sám tuto okolnost Nejvyššímu správnímu soudu nedoložil. Dohromady tedy Nejvyšší správní soud přiznal částku 1600 Kč jako odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů. Tuto částku bylo dále nutné navýšit o 320 Kč, protože ustanovený zástupce je plátcem DPH. K výplatě této částky pak Nejvyšší správní soud stanovil přiměřenou lhůtu.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. října 2011

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu